

บทที่ 1

ระบบเสียง

บรรยายโดย อาจารย์สุมนา เขียนนิล

Email : sumana.kh@ssru.ac.th

เสียง

หมายถึง น. สิ่งที่ได้รับรู้ได้ด้วยหู
เช่น เสียงฟ้าร้อง เสียงเพลง
เสียงพูด

(สำนักงานราชบัณฑิตยสภา)

อักษร

หมายถึง น. ตัวหนังสือ

(สำนักงานราชบัณฑิตยสภา)

เสียงและรูปตัวอักษร

ข

[kh]

- ำ

[aa]

-

[̌]

ข ำ

เสียงในภาษาไทย

เสียงแท้

เสียงสระ

เสียงแปร

เสียงพยัญชนะ

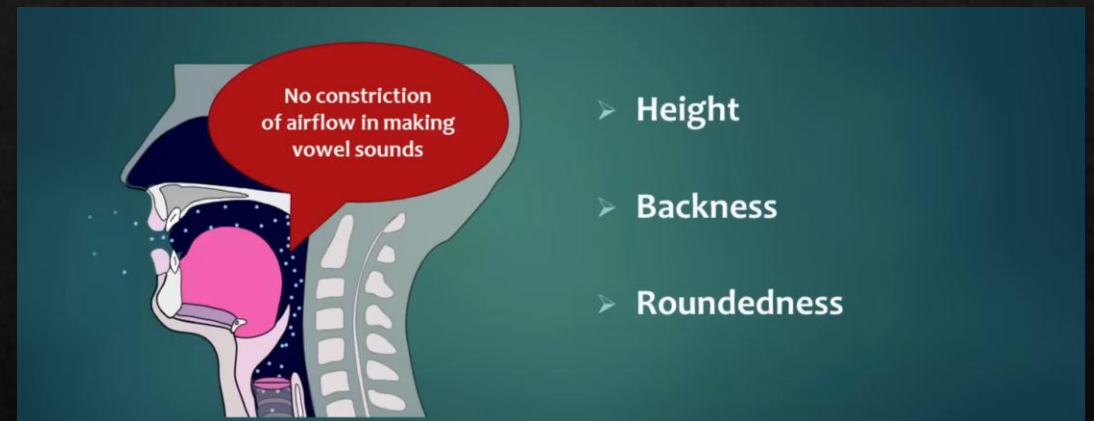
เสียงดนตรี

เสียงวรรณยุกต์

เสียงสระ (vowel sound)

เสียงแท้ หรือเสียงสระ คือ เสียงก้องที่เปล่งออกมาทางปากโดยลมไม่ถูกกักหรือถูกบีบให้ผ่านช่องแคบใด ๆ ในปาก เสียงสระแตกต่างกันได้ด้วยการแต่งช่องปากโดยใช้ลิ้นส่วนหน้า ส่วนกลาง หรือส่หลัง และวางหรือยกในระดับสูง กลาง หรือต่ำ ร่วมกับการห่อริมฝีปาก หรือไม่ห่อริมฝีปาก (เหยียด) เสียงสระมีทั้งสิ้น 21 รูป 32 เสียง แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

เสียงสระ (vowel sound)

รูปสระ 21 รูป นำมาประกอบ

กันเป็นเสียงสระได้ทั้งหมด

32 เสียง

ที่	รูปสระ	ชื่อเรียก	ที่	รูปสระ	ชื่อเรียก
1	-ะ	วิสรรชนีย์	12	โ-	ไม้โ
2	-า		13	ใ-	ไม้ม้วน
3	ิ		14	เ-	
4	ี	ฝนทอง	15	ฤ	
5	ึ		16	ฦ	ตัวรือ
6	ุ		17	ฦ	ตัวลี
7	ๅ	ดินเหี้ยยด	18	ภา	
8	ๆ		19	อ	ตัวออ
9	เ-	ไม้หน้า	20	ย	
10	๙	ไม้หันอากาศ	21	ว	ตัววอ
11	๑๐				

คำที่มีไม้้วน

ไฟใจแลให้ทาน

ทั้งนอกในแลใหม่ใส

คำที่มีไม้้วน จำนวน คำ ได้แก่

ใครใครแลยอโย

อันใดใช้แลไหลหลง

ใส่กลสไฟไ้

ทั้งใต้เหนือแลใหญ่ยง

ใกล้ใบแลใช่จง

ญี่สิบม้วนคือวาจา

จินตามณี ฉบับพระโหราธิบดี (ศิลปากร, 2114: 15)

ญี่สิบหมื่นจำงดี

เสียงสระ (vowel sound)

สระเดี่ยว หรือ.....
คือ สระที่ออกเสียงโดย
อวัยวะในช่องปากใน
ตำแหน่งเดียวตลอด
เสียง มี 18 เสียง

ลักษณะสระ	สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
ลักษณะรูปปาก	รี		รีปกติ		ห่อ (กลม)	
ลักษณะเสียง	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	ห่อกลม	
ลักษณะลิ้นอยู่ระดับสูง	อิ		อี	อีอ	อุ	อู
ลักษณะลิ้นอยู่ระดับกลาง	เอะ	เอ		เออ	โอะ	โอ
ลักษณะลิ้นอยู่ระดับต่ำ	แอะ	แอ	อะ	อา		ออ

เสียงสระ (vowel sound)

สระประสม หรือ.....

คือ สระที่ออกเสียงโดยอวัยวะที่ใช้**ออกเสียง**อยู่ในตำแหน่ง**มากกว่า 1** ตำแหน่ง
อวัยวะอยู่ในตำแหน่งหนึ่งแล้วเปลี่ยนไป
อยู่อีกตำแหน่งหนึ่ง สระนั้นจะเป็น**สระ**
ประสม 2 เสียง (diphthong)

เสียงสระสั้น	เสียงสระยาว
เอียะ (.....+.....)	เอีย (อี+อา)
เอือะ (.....+.....)	เอือ (อีอ+อา)
อัวะ (.....+.....)	อัว (อุ+อา)

เสียงสระ (vowel sound)

รูปสระเกินทั้ง 8 รูปนั้น

ไม่ได้เป็นรูปที่แทนเสียงสระ

แท้ ๆ แต่เป็นรูปสระที่มีเสียง

.....รวมอยู่ด้วย

ำ แทนเสียงสระ อะ+ม

เ- ไ- แทนเสียงสระ อะ+ย

เ-า แทนเสียงสระ อะ+ว

ฤ แทนเสียงสระ+อี (คฤหัส ปฤจณา ฤกษ์)

ฤ แทนเสียงสระ+อีอ

ฦ แทนเสียงสระ ล+.....

ฦ แทนเสียงสระ ล+.....

แบบฝึกหัดเสียงสระ

ลักษณะการออกเสียง / เสียงสระ	รูปสระ
1. สระหน้า รูปปากรี ลิ้นอยู่ระดับสูง เสียงยาว	1. _____
2. สระกลาง รูปปากรี ลิ้นอยู่ระดับสูง เสียงสั้น	2. _____
3. สระหลัง รูปปากห่อ ลิ้นอยู่ระดับกลาง เสียงสั้น	3. _____
4. _____	4. ไหม้หน้า ลากข้าง วิสรรชะนีย์
5. _____	5. ไหม้หน้า ลากข้าง
6. สระอำ	6. _____
7. สระเอีย	7. _____
8. สระอัว	8. _____

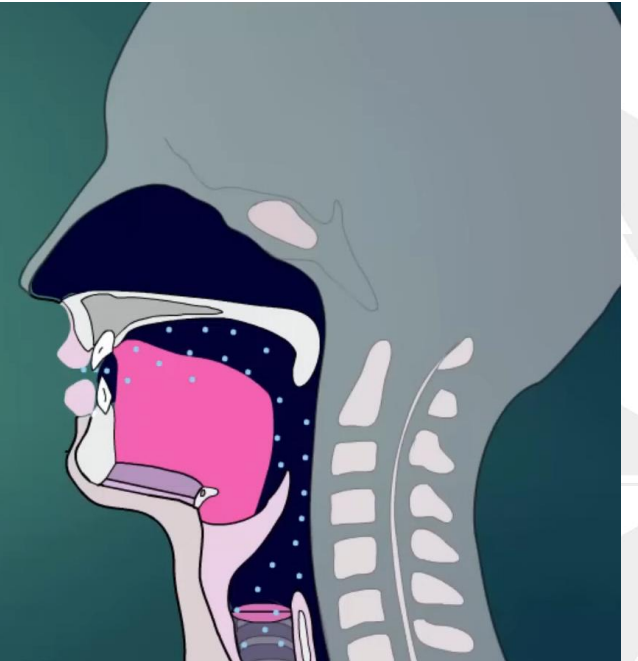
สระลด/เปลี่ยนรูป

อะ	อื	เอะ	แอะ	โอะ	เอะ	ออ	เออ	อัว
นะ	คือ	เตะ	แกะ	ไต่	เคาะ	ขอ	เือ	หั่ว
ณ	ยืม	เก็บ	แข็ง	หก	ก๊อก	พร	เนย	กวน
จัน	ป็น	เป็น		ลง	ม็อบ		เรื้ม	ลวด
ขรรค์					กั			

เสียงพยัญชนะ (consonant sound)

เสียงพยัญชนะ หรือ
เสียงพูดที่เปล่งออกมากระทบส่วน
ใดส่วนหนึ่ง หรือหลายส่วนในปาก
เช่น คอ เพดาน ปุ่มเหงือก ไรฟัน
ริมฝีปาก ซึ่งทำให้เกิดเสียงต่างๆ
เช่น กอ ขอ คอ งอ จอ หอ บอ พอ
 เป็นต้น

- Voicing
- Place of articulation
- Manner of articulation

พยัญชนะต้น (เดี่ยว)

มีจำนวน 44 รูป เสียง
แบ่งออกเป็น 3 หมู่
เรียกว่า

	อโฆมะ		โฆมะ		
	1 ลิลิต	2 ธนิศ	3 ลิลิต	4 ธนิศ	5 นาสิก
วรรณ ก (กัณฐะ - กอ)	ก	ข ฃ	ค ฅ	ฌ	ง
วรรณ จ (तालु - पेदान)	จ	ฉ	ช ฌ	ณ	ญ
วรรณ ฎ (मुक्क - पुमहेज्ज)	ฎ ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรณ ด (तन्त - पान)	ด ต	ถ	ท	ธ	น
วรรณ ป (ओष्ठ - रिमफाक)	บ ป	ผ ฝ	พ ฟ	ภ	ม
เสขวรรณ		ศ ษ ส			ย ร ล
	อ	ห	ฮ		ว พ

พยานชนะต้น (คู่)

พยานชนะต้นคู่หรือพยานชนะประสม คือพยานชนะ 2 ตัว
ที่ประสมสระตัวเดียวกัน แบ่งออกเป็น 2 พวก

.....

.....

พยัญชนะต้น (คู่)

อักษรควบ

การออกเสียงพยัญชนะ 2 เสียง
ติดต่อกันโดยไม่มีเสียงสระคั่นกลาง ใน
ภาษาไทยพยัญชนะควบกับ ร ล ว และ
ประสมสระเดียวกัน

เช่น กราบ คลั่ง แกว่ง จริง ไซรั ทรุด

อักษรนำ

พยัญชนะ 2 ตัวติดกัน เช่นเดียวกับ
อักษรควบกล้ำ แตกต่างกันตรงที่วิธีการ
ออกเสียง

เช่น หราบ หลั่ง แหว่ง อย่า อยู่ ขนม ตวาด

พยัญชนะต้น (คู่)

อักษรควบ

มีทั้งสิ้น 11 เสียง 15 รูป

กร กล กว ขร ชล ขว คร คล คว
ตร

ปร ปล พร พล ผล

	อโฆษะ		โฆษะ		
	1 ลิลิต	2 ธนิศ	3 ลิลิต	4 ธนิศ	5 นาสิก
วรรณ ก (กัณฐะ - กอ)	ก	ข ฃ	ค ฅ	จ	ง
วรรณ จ (तालु - पेदान)	จ	ฉ	ช ฌ	ฌ	ญ
วรรณ ฎ (मुत्र - पुंमहेंग)	ฎ ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรณ ด (तन्त्र - पैन)	ด ต	ถ	ท	ธ	น
วรรณ ป (ओष्ठ - रिमफाक)	บ ป	ผ ฝ	พ ฟ	ภ	ม
เสขวรรณ		ศ ษ ส			ย ร ล
	อ	ห	ฮ		ว พ

พยัญชนะท้าย

	อโหมะ		โหมะ		
	1 ลิลิต	2 ธนิศ	3 ลิลิต	4 ธนิศ	5 นาสิก
วรรณ ก (กัณฐะ - คอ)	ก	ข ฃ	ค ฅ	จ	ง
วรรณ จ (तालु-पदान)	จ	ฉ	ช ฌ	ฌ	ญ
วรรณ ฎ (मुक्थ-पुमहेज्)	ฎ ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรณ ด (तन्ध-पान)	ด ต	ถ	ท	ธ	น
วรรณ ป (ओष्ठ-रिम्पिपक)	บ ป	ผ ฝ	พ ฟ	ภ	ม
เศษวรรณ		ศ ษ ส			ย ร ล
	อ	ห	ฮ		ว พ

พยัญชนะท้าย

พยัญชนะเสียงท้าย มี 8 เสียง

[k] ได้แก่พยัญชนะ

[t] ได้แก่พยัญชนะ

[p] ได้แก่พยัญชนะ

[ŋ] ได้แก่พยัญชนะ

[ŋ] ได้แก่พยัญชนะ

[j] ได้แก่พยัญชนะ

[w] ได้แก่พยัญชนะ

	อโฆมะ		โฆมะ		
	1 ลิลิต	2 ธนิศ	3 ลิลิต	4 ธนิศ	5 นาสิก
วรรณ ก (กัณฐะ - คอ)	ก	ข ฃ	ค ฅ	จ	ง
วรรณ จ (तालु - เพดาน)	จ	ฉ	ช ฌ	ฌ	ญ
วรรณ ฎ (มูทระ - ปุ่มเหงือก)	ฎ ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรณ ด (ทันต - ฟัน)	ด ต	ถ	ท	ธ	น
วรรณ ป (โอษฐ์ - ริมฝีปาก)	บ ป	ผ ฝ	พ ฟ	ภ	ม
เสยวรรณ		ศ ษ ส			ย ร ล
	อ	ห	ฮ		ว พ

เขียนคำอ่านของคำดังต่อไปนี้

ราชภัฏ อ่านว่า

มหรศพ อ่านว่า

พฤษภา อ่านว่า

ศรีสะเกษ อ่านว่า

พรหม อ่านว่า

วัฒนธรรม อ่านว่า

บัณฑิต อ่านว่า

กษัตริย์ อ่านว่า

สมัคร อ่านว่า

อนุรักษ์ อ่านว่า

มาตราตัวสะกด

พยางค์เป็น

พยางค์ที่ออกเสียงยาว

- สระเสียงยาว หรือประสมด้วยสระเกิน
(อำ, ไอ, ไอ, เอา)
- สะกดด้วยพยัญชนะเสียงนาสิกและอัมสระ
ได้แก่

แม่กน แม่กม แม่เกย แม่เกอว แม่กง

พยางค์ตาย

พยางค์ที่ออกเสียงสั้น

- สระเสียงสั้น
- สะกดด้วยพยัญชนะเสียงระเบิด ได้แก่
แม่กก แม่กบ แม่กด

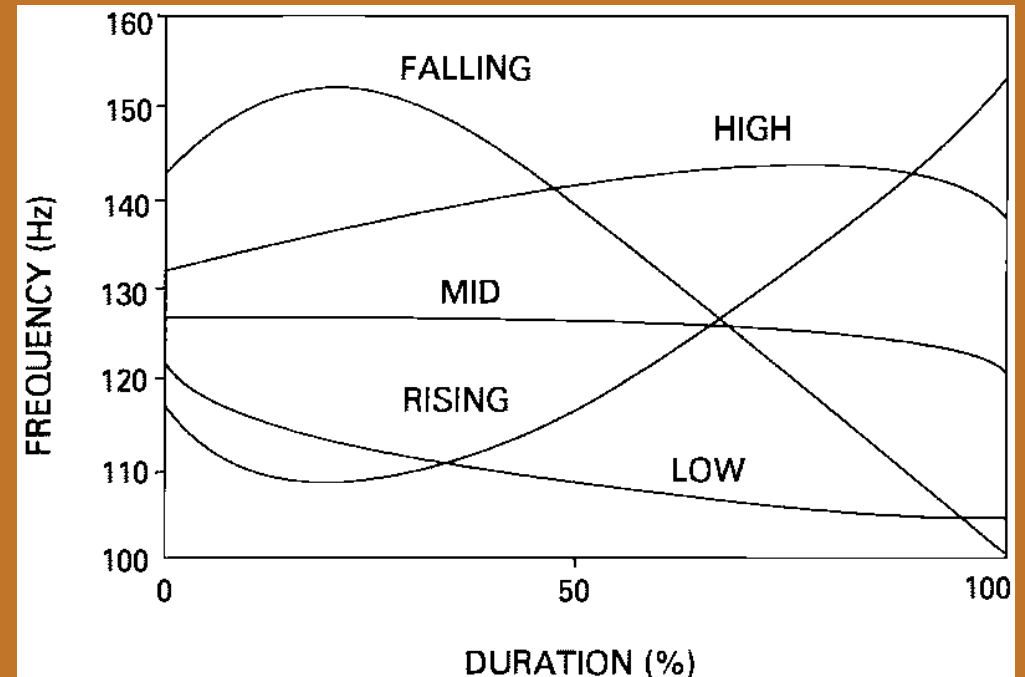
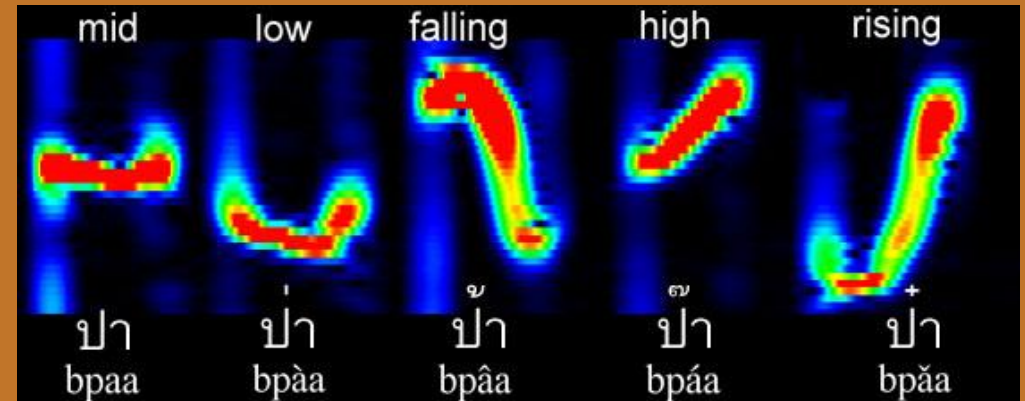
เสียงวรรณยุกต์ (Tone sound)

	อโหมะ		โหมะ		
	1 ลิตล	2 รนิค	3 ลิตล	4 รนิค	5 นาสิก
วรรณก ก (กัณฐะ - กอ)	ก	ข ๒	ค ๓	ฅ	ง
วรรณก จ (तालु - पेदान)	จ	ฉ	ช ๔	ฌ	ญ
วรรณก ฎ (मुक्क - पूमहेज्ज)	ฎ ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรณก ด (तन्क - पैन)	ด ๑	ด	ต	ธ	น
วรรณก ป (ओय्क - रिमफिपा)	ป ๒	ผ ๓	พ ๔	ภ	ม
เศษวรรณก		ศ ๒			ย ๑
	อ	ห	ฮ		ว ๒

เสียงวรรณยุกต์ (Tone sound)

เสียงวรรณยุกต์ หรือ

มีทั้งหมด 5 เสียง แต่มีรูปวรรณยุกต์ 4
รูป ระดับเสียงวรรณยุกต์ทำให้คำมี
ความหมายเปลี่ยนไปเมื่อเสียงวรรณยุกต์
เปลี่ยน

เสียงวรรณยุกต์ (Tone sound)

หมู่	พยัญชนะต้น	ประเภท	การผันเสียงวรรณยุกต์				
			สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
กลาง	ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ	คำเป็น	ปา	ป๋า	ป้า	ป๊า	ป๋า
		คำตาย	-	กั๊ด	กั๊ด	กั๊ด	กั๊ด
สูง	ข ข _ ฉ ฐ _ ผ ฝ _ ษ ส _	คำเป็น	-	ข้า	ข้า	-	ชา
		คำตาย	-	ซั๊ด	ซั๊ด	-	-
ต่ำ	ค ศ ฆ _ ช ฌ _ ฑ ฒ ณ ท ธ _ พ ฟ ภ _ _ _ _ _ _ ฮ	คำเป็น	คา	-	ค่า	ค้ำ	-
		คำตาย (ยาว)	-	-	คาด	ค้ำด	-
		คำตาย (สั้น)	-	-	คะ	ค๊ะ	-

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. สถาบันภาษาไทย. (2561). บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 1: ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและ
การเขียนสะกดคำ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันภาษาไทย.

กาญจนา นาคสกุล. (2545). ระบบเสียงภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระโหราธิบดี. (2561). จินตามณี ฉบับพระโหราธิบดี เล่ม 1-2 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรมศิลปากร.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2546). หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

คำถามท้ายบทเรียน

1. อธิบายความแตกต่างระหว่าง "เสียง" กับ "อักษร" พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. เหตุใดรูปสระ 21 รูปจึงสามารถใช้แทนเสียงสระได้มากถึง 32 เสียง อธิบายหลักการโดยสังเขป
3. เปรียบเทียบสระเดียวกับสระประสม โดยอธิบายความแตกต่างด้านลักษณะการออกเสียง พร้อมยกตัวอย่างอย่างละ 2 คำ
4. อธิบายความแตกต่างระหว่าง "อักษรควบ" กับ "อักษรนำ" พร้อมยกตัวอย่างคำที่แสดงความแตกต่างได้ชัดเจน
5. เหตุใดพยัญชนะท้ายของภาษาไทยจึงมีรูปหลายตัว แต่มีเสียงท้ายเพียงไม่กี่เสียง อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง
6. คำว่า "บ้าน" และ "บาน" แตกต่างกันเพียงเสียงวรรณยุกต์ เหตุใดจึงมีความหมายต่างกัน อธิบายโดยใช้หลักระบบเสียงภาษาไทย